

YOSHLARNI VATANGA MUHABBATLI QILIB TARBIYALASHDA SADRIDDIN AYNIYNING ASARLARINING O'RNI

Abdullayev Abdulaziz Kamoladdinovich

Osiyo Xalqaro Universiteti 2-bosqich magistranti

Yosh avlodni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash har qanday jamiyatning eng muhim maqsadlaridan biridir. Ayniqsa globallashuv, axborot oqimining kuchayishi, madaniyatlararo integratsiya jarayonlari jadallashgan bugungi davrda milliy o'zlikni saqlash, vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, Markaziy Osiyo ma'rifatparvarlik harakatining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Sadridin Ayni merosi alohida e'tiborga loyiqdir.

U nafaqat yozuvchi, balki pedagog, ma'rifatparvar va ijtimoiy fikr yetakchisi sifatida yoshlarni ilmga, ma'naviyatga va Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash g'oyalarini ilgari surgan. Uning asarlarida xalqning og'ir hayoti, ijtimoiy adolatsizlik, jaholatga qarshi kurash va ilm-ma'rifat orqali ozodlikka erishish g'oyalari keng yoritilgan.

I bob. Ayniyni hayoti va ma'rifatparvarlik faoliyati. Sadridin Ayni 1878-yilda Buxoro amirligi hududida tug'ilgan bo'lib, u jadidchilik harakatining faol ishtirokchilaridan biri edi.

U yoshligidan ilmga intilgan, madrasa ta'limi bilan birga hayotiy tajriba orttirgan. Keyinchalik u o'z asarlari orqali xalqni uyg'otish, jaholatga qarshi kurashish va milliy ongini shakllantirishga katta hissa qo'shgan. Ayniyni ma'rifatparvarlik faoliyati yoshlarni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash bilan chambarchas bog'liq. Chunki u ilmni nafaqat shaxsiy taraqqiyot vositasi, balki millatni ozodlikka olib chiqadigan kuch deb bilgan.

II bob. Ayniyning pedagogik qarashlarida vatanparvarlik g'oyasi. Ayniyning pedagogik qarashlarida quyidagi asosiy tamoyillar mavjud:

- * ilm va ma'rifat orqali taraqqiyot
- * milliy qadriyatlarni asrash
- * ijtimoiy adolat
- * insonparvarlik

Uning asarlarida yoshlarni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash quyidagi yo'llar orqali amalga oshiriladi:

1. Milliy ongni uyg'otish. Ayniyning asarlarida xalqning tarixiy hayoti, milliy qadriyatlari va an'analari tasvirlanadi. Bu esa o'quvchilarda milliy o'zlikni anglashga yordam beradi. Bugungi ta'lim tizimida ham milliy ongni shakllantirish asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniyning asarlari bu borada muhim didaktik manba hisoblanadi.

2. Adolatsizlikka qarshi kurash orqali vatanparvarlikni shakllantirish. Ayniyning "Qullar" asarida jamiyatdagi tengsizlik va zulm ochib beriladi. Bu orqali o'quvchilarda adolat tuyg'usi shakllanadi. Adolatni anglagan inson o'z Vatanini yanada qadrlaydi, chunki u jamiyatni yaxshilashga intiladi.

3. Ilmni Vatan taraqqiyoti bilan bog'lash. Ayniyning fikricha, ilimli inson Vatan ravnaqiga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda ham uning g'oyalari bugungi ta'lim maqsadlari bilan uyg'unligi ta'kidlanadi.

III bob. Ayniyning asarlarida vatanparvarlik tarbiyasining badiiy ifodasi:

1. "Eski maktab" asari tahlili. Bu asarda eski ta'lim tizimi tanqid qilinadi. Muallif yoshlarni zamonaviy bilim olishga undaydi. Natijada o'quvchilarda quyidagi tushunchalar shakllanadi:

- * ilm olish zarurati

* jamiyatni o'zgartirish istagi

* Vatan oldidagi mas'uliyat

2. "Odina" asarida insoniylik va Vatan tuyg'usi. "Odina" asarida oddiy xalq hayoti tasvirlanadi. Asar orqali o'quvchi xalq dardini his qiladi va bu orqali Vatanga mehr uyg'onadi.

3. "Qullar" asari va erkinlik g'oyasi. Bu asarda inson erkinligi masalasi ko'tariladi. Erkinlikni qadrlash esa Vatan tushunchasi bilan bevosita bog'liq.

IV bob. Bugungi ta'lim tizimida Ayniyning asarlaridan foydalanish. Zamonaviy ta'limda Ayniyning asarlaridan quyidagi yo'llar bilan foydalanish mumkin:

1. Dars jarayonida integratsiya

* adabiyot darslarida tahlil

* tarix bilan bog'lab o'rganish

* muhokama va debatlar

2. Tarbiyaviy tadbirlarda qo'llash

* vatanparvarlik kechalari

* sahna ko'rinishlari

* insholar va ijodiy ishlar

3. Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qitish

Bugungi ta'lim tizimi o'quvchining faolligini oshirishga qaratilgan. Ayniyning asarlari bu jarayonda samarali vosita bo'la oladi.

V bob. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning metodlari. Ayniyning merosiga asoslangan holda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

1. Muammoli ta'lim. O'quvchilarga asarlar asosida muammolar beriladi va ular mustaqil yechim topadi.

2. Interaktiv metodlar:

* debat

* rolli o'yinlar

* guruh ishlari

3. Loyihaviy ta'lim:

Masalan: "Ayniy asarlarida Vatan tushunchasi" mavzusida loyiha tayyorlash.

VI bob. Ayniyning g'oyalari va zamonaviy ta'lim uyg'unligi:

Bugungi ta'lim tizimi quyidagilarga asoslanadi:

* shaxsga yo'naltirilgan ta'lim

* milliy qadriyatlarni saqlash

* global kompetensiyalar

Ayniyning qarashlari esa aynan shu tamoyillar bilan mos keladi. Shu sababli uning merosi hozirgi ta'lim tizimi uchun muhim manba hisoblanadi.

VII bob. Ayniyning asarlari orqali shakllanadigan fazilatlar

Yoshlar quyidagi fazilatlarni egallaydi:

* Vatanga muhabbat

* milliy g'urur

* adolatparvarlik

* mehnatsevarlik

* bilimga intilish

Xulosa qilib aytganda, Sadriddin Ayni asarlari yoshlarni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalashda beqiyos ahamiyatga ega. Uning merosi orqali:

* milliy ong shakllanadi

* vatanparvarlik kuchayadi

* yoshlar ijtimoiy faol bo'ladi

Bugungi ta'lim tizimida Ayniyning pedagogik qarashlarini keng joriy etish ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ayni, S. "Eski maktab".
2. Ayni, S. "Qullar".
3. Ayni, S. "Odina".
4. Ayni, S. "Yodgorliklar".
5. Ayni, S. "Dokhunda".
6. A. G'aniyev. "Sadriddin Ayniyning pedagogik faoliyati".
7. Jalolov A., O'zganboyev H. "O'zbek ma'rifatparvarlik adabiyoti".
8. Zamonaviy pedagogika asoslari.
9. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
10. Pedagogik innovatsiyalar bo'yicha ilmiy maqolalar. ([Scientific Journal][2])

11. https://en.wikipedia.org/wiki/Sadriddin_Ayni?utm_source=chatgpt.com "Sadriddin Ayni".
12. https://scientific-jl.com/obr/article/view/25044?utm_source=chatgpt.com "SADRIDDIN AYNINYNING PEDAGOGIK QARASHLARIDAN ZAMONAVIY TA'LIMDA FOYDALANISH. | ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ"